

د سپينو زرو خبرې

نبوي احاديثو کې د امير المؤمنين

عبداللہ بن مبارک رحمہ اللہ ويناوي

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د کتاب ځانګړنې :

د کتاب نوم	::	عبداللہ بن مبارک رحمہ اللہ ویناوې
لیکوال	::	ابو رمان مولوي محمد غني فاروقي
کمپوز	::	مولوي موسی قانت
دیزاین چارې	::	محبیب اللہ غریب دوست
خپړندوی	::	باور خپړندویه ټولنه
لومړی چاپ	::	1401 هـ ش
د خپړونو لړ	::	105
چاپ شمیر	::	1100 ټوکه

د چاپ حقوق له باور خپړندویه ټولنې سره خوندي دي.

باور کتاب پلورنځی، لاندینی پور، اسحق زی مارکېټ، پنازی مڅلورلارې، جلال اباد

اړیکه: 077-2702004 , 078-7730005 , 079-5353610

ډالۍ

د عبيدالله فاروقي مېرمن، نشوه فاروقي ته!
په دې هيله چې د قرآن او سنت عقیده پر نفسي خواهشاتو ونه
پلوري.
م. فاروقي

جواهرات

الحمد لله رب العالمين وفضل الصلوة واتم التسليم على سيدنا محمد النبي الأمي المبعوث رحمة للعالمين، وعلى اله وصحبه اجمعين.

وبعد:

د جواهراتو په لړۍ کې دا بل کتاب دی، چې د امیرالمؤمنین فی الحدیث، عبدالله بن مبارک رحمه الله پر هغو خوږو، ارزښتمنو او گرانښه مواعظو سینگار دی، چې یاد امام به پرې د خلکو اصلاح او هر اړخیزه روزنه کوله.

د ابن مبارک رحمه الله مواعظ او بېلابېلې ویناوې د علم او حکمت له چینې نه سرچینه اخلي او دې کوچني کتاب کې ټول مواعظ او نصائح یې د ایمان، توحید او سنت پر خوشبو خوشبویه دي، د تقوی، توکل، اخلاص، قربانۍ او حقیقي زهد وړمې ترې خپرېږي او هره خبره یې د مؤمن د زړه ودانۍ ته لاره پیدا کوي، ابن مبارک رحمه الله په دې باب کې دومره (ثقه) دی، چې د کتاب په پاڼو کې به ولولئ، چې د سیدالتابعین حسن بصري رحمه الله د یوې وینا د کره کولو په موخه یې زر کیلو متره مزل کړی و، څو خبره ځانته کره او یقیني کړي، ابن مبارک رحمه الله عالم، محدث، فقیه او شاعر و، په نبوي احادیثو کې شهرت یې له فقهې نه په شهرت کې زیات و او فقه کې یې له ادب نه شهرت زیات و، دې له هغو عالمانو څخه نه و، چې یواځې مواعظو ته ناست و، دا مواعظ ترې بېلا بېلو مناسبتونو کې اورېدل شوي دي او موږ ته په مستند ډول رارسېدلي دي.

الله تعالى دې موږ په هغو خلکو کې وشمېري چې له گټورو خبرو گټه ترلاسه کوي، په مينه او غور يې اوري، په عمل کې يې پيروي کوي او بيا يې نورو مسلمانانو ته رسوي، موږ هم په همدې هيله، احاديثو کې د امير المؤمنين في الحديث عبدالله بن مبارك رحمه الله مواعظ او نصائح له بېلابېلو مستندو عربي سرچينو د (برگ سبز تحفه درويش) په بڼه د خوږې پښتو په شاتو کې ستاسې مخې ته کېښودل، الله تعالى دې وکړي، چې ژوند او د ژوند په تگلاره کې مو د مثبت بدلون لامل شي.

رب تعالى دې هغو ټولو ته غوره بدلې ورکړي، چې د کتاب په چاپ کې يې ډول ډول مرستې کړي.

په مينه

ابو رمان محمد غني فاروقي

جلالکوټ

۱۴۰۱/۲/۲۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د عبدالله بن مبارک رحمه الله پېژندنه او ځانگړنې:

امام ابو بکر احمد بن علي الخطيب البغدادي رحمه الله د تاريخ بغداد په اتم ټوک کې د عبدالله بن مبارک رحمه الله په اړه داسې ليکلي:

نوم يې عبدالله او د پلار نوم يې المبارک دی، اسم کنیه يې ابو عبد الرحمن المروزي او د بنو حنظله مولى و.

(۱۱۸) هجري کې يې زوکړه شوې.

❖ عبدالله بن مبارک رحمه الله خراساني، ثقه عالم او په احاديثو کې يې ثابت ځای درلوده، نېک انسان و، شعر يې هم ويل او د جامع علم څښتن و.

ابن مبارک رحمه الله د احاديثو او فقهي عالم و، په عربي ژبه پوره برلاسی و، د تاريخ علم يې زده و، سوداگري يې هم کوله او پوهېده پرې، د شجاعت او سخاوت څښتن و او د ټولو مذهبي ډلو په وړاندې يې محبوبيت لره.

❖ محمد بن عبد الوهاب الفراء به ويل: خراسان، د ابن مبارک، نصر بن شميل او يحيى بن يحيى په څېر نور عالمان نه دي راويستلي.

❖ ابو اسامه به ويل: عبدالله بن مبارک رحمه الله د نبوي احاديثو په عالمانو کې داسې مقام لري، څنگه مقام چې په خلکو کې امير المؤمنين لري.

❖ عبدالرحمن بن مهدي ويلى: امامان څلور دي سفيان ثوري، مالک بن انس، حماد بن زيد او عبدالله بن مبارک رحمهم الله.

عبدالله بن مبارك رحمه الله ددې امت لپاره ستر ناصح او د خير غوښتونکى دى.

❖ عبدالرحمن بن مهدي بغداد ته لاړ، هلته يې يو کور و، غوښتل يې چې هغه وپلوري، اهل الحديث (د حديثو عالمان) ورته را غونډه شو ورته يې وويل:

تا د سفیان ثوري سره ناسته کړې او احاديث دې ترې هم اوريدلي او د ابن مبارك نه دې هم اوريدلي، په دوى دواړو کې کوم يو غوره دى؟

عبدالرحمن بن مهدي ورته وويل: تاسې څه وايئ؟! که سفیان ثوري ددې لپاره خپل ټول کوښښ او زيار په کار واچوي، چې يوه ورځ دې يې د عبدالله بن مبارك په څېر شي، بيا به هم پر دې چاره برلاسى نه شي.

❖ شعيب بن حرب وايي:

سفیان ثوري رحمه الله به ويل: دا مې ارمان دى، چې زما ټول عمر دې د عبدالله بن مبارك رحمه الله د يو کال په څېر شي يا دې د هغه د درېيو ورځو په څېر شي؛ مگر پر دې چاره برلاسى نه شوم.

❖ احمد بن عبدة وايي: سفیان ثوري او فضيل بن عياض او ځيني نور عالمان په مسجد حرام کې سره ناست و، ابن مبارك رحمه الله د يوې غونډې د لوري را څرگند شو، سفیان ثوري وويل: دا د ختيځ والو سړى دى، فضيل بن عياض وويل: دا هم د ختيځ والو، هم د لويديځ والو او هم د هغو ټول سړى دى، چې د ختيځ او لويديځ په منځ کې اوسېږي.

❖ عبدالرحمن بن أبو جميل وايي: موږ په مکه کې د ابن مبارک رحمه الله چاپېره ناست و، هغه ته مو وويل: د مشرق عالمه! موږ ته حديث ووايه!

هلته نږدې سفيان ثوري هم ناست و، زموږ دا خبره يې واوريده، ويي ويل: مړه شی، دا د مشرق او مغرب دواړو عالم دی!

❖ ابو الحسن عبدالوهاب بن عبد الحكم وايي: عبدالله بن مبارک رحمه الله چې کله وفات شو، امير المؤمنين هارون الرشيد وويل: د عالمانو سردار وفات شو.

❖ ابو اسحاق الفزاري وايي: ابن مبارک رحمه الله د ټولو مسلمانانو مشر او سردار دی.

❖ ابن عيينه ويلي: د صحابه گرامو رضي الله عنهم او ابن مبارک رحمه الله په چارو او کړنلارو کې مقاييسوي غور او نظر وکړ، د صحابه و بل کوم فضيلت مې پر ابن مبارک ونه ليد، پرته له دې چې صحابه د نبي صلی الله عليه وسلم د صحابيت او ملگرتيا اړيکه لري او د رسول الله صلی الله عليه وسلم په ملگرتيا کې يې غزاگانې کړې دي.

❖ ابراهيم بن شماس وايي: ستر فقيه او عالم مې ليدلي، ستر پرهېزگار مې ليدلی او هم مې د احاديثو ستر حافظ ليدلی، په خلکو کې ستر فقيه ابن مبارک رحمه الله دی، ستر پرهېزگار فضيل بن عياض رحمه الله دی او ستر حافظ وکيع بن الجراح رحمه الله دی.

❖ ابو وهب وايي: ابن مبارک رحمه الله پر داسې يو کس ورتېر شو چې هغه کس نابينا و، يانې د سترگو نظر يې له منځه تللی و، هغه کس ترې وغوښتل چې الله تعالى ته دعا وکړه، چې زما د سترگو نظر بېرته را وگرځي او ليدل پرې وکړي شم، ابن مبارک رحمه الله هغه لپاره الله عز وجل ته دعا وکړه، دعا يې قبوله شوه، ما وليدل چې هغه نابينا ته بېرته د سترگو نظر ورکړی شو.

❖ عبدالله بن مبارک رحمه الله (۱۸۱) هجري کال کې د (۶۳) کلونو په عمر وفات شو، د رمضان لس ورځې تېرې شوې وې او (هيث) کې خاورو ته وسپارل شو.

❖ فضيل بن عياض رحمه الله ويلي: عبدالله بن مبارک رحمه الله مې په خوب کې وليد، ترې مې وپوښتل کوم عمل دې ډېر غوره او گټور وموند؟

ويي ويل: هماغه کار چې زه پکې وم، ما وويل: رباط او جهاد؟
ويي ويل: هو؛

ما وويل: څه درسره وشو؟

ويي ويل: الله عز وجل راته پوره بښنه وکړه او د جنتي مېرمنو اويا د ښايسته سترگو لرونکو حورو څخه يوې حورې راسره خبرې وکړې. (تاريخ بغداد، اتم ټوک، ۲۰۵، ۲۱۶ ص)

❖ استاد صالح احمد الشامي پخپل کتاب مواعظ الامام عبدالله بن مبارک کې د ده په پېژندنه، علميت، فقاها، زيار او هر اړخيزو ځانگړنو کې ليکلي:

عبدالله بن مبارک بن واضح الحنظلي، کښه يې ابو عبدالرحمن، د مور نوم يې خوارزميه دی، د خراسان مشهور ښار (مرو) کې په (۱۱۸) هجري کې زېږېدلی دی.

پلار يې ښک سړی و او د خپل مولی په باغ کې به يې کار کاوه، بادار يې يوه ورځ خپل باغ ته ورغی او مبارک صيب ته يې وويل: چې د انارو له ونې نه يو خوږ انار راوړه!

مبارک صيب ورته انار راوړ، هغه چې وڅکه، خوند يې تريو و.

بادار يې وويل: زه خوږ انار غواړم او ته راته تريو انار راوړې؟

خوږ انار راوړه!

مبارک صيب دا ځل د انارو بلې ونې ته ورغی له ونې يې انار راوشکاوه او د خپل بادار مخې ته يې کېښوده، هغه چې انار مات کړ او ويي څکه گوري چې دا هم تريو و.

له دې وروسته يې مبارک صيب ته وويل: ته خوږ او تريو انار نه پېژني؟

مبارک صيب وويل: نه.

بادار يې وويل: دا ولې؟

مبارک صيب وويل: ځکه يې نه پېژنم چې تر اوسه ما د باغ له انارو څخه هېڅ خوراک نه دی کړی، نو څنگه به خوږ او تريو انار وپېژنم.

د باغ خاوند ورته وويل: ولې ترې خوراک نه کوې؟

مبارک صيب ورته وويل: خوراک ترې ځکه نه کوم چې تا ترې د

خوراک اجازه راته نه ده کړې!

د باغ خاوند د ده له امانتکاري او رښتينولۍ نه تعجب وکړ او ډېر

زيات حيران شو.

د باغ خاوند پېغله لور درلوده او ډېرو خلکو ترې غوښتي وه، مبارک صيب ته يې وويل: مبارکه څوک درته ښه او مناسب ښکاري، چې زه ورته خپله دا لور ورکړم؟

مبارک صيب وويل:

د جاهليت د زمانې خلکو به د نسب خاوندانو ته لورگانې ورکولې، يهوديانو به د مال لپاره شتمنو ته ورکولې، نصاراو به ښکلا او جمال ته پام کاوه او ښکليو ځوانانو ته به يې لورگانې ورکولې او زموږ دا امت يې د دين لپاره، ديندارو خلکو ته ورکوي، د باغ خاوند د ده عقل او هوښيارتيا خوښه کړه او لور يې ورکړه.

همدا لامل و، چې ابن مبارک په يوې داسې کورنۍ کې منځ ته راغی چې پر تقوا او پرهېزگاري ولاړه وه، عبدالله د (مرو) په ښار کې را لوی شو، نوموړی د پياوړي ذکاوت څښتن و، له يو سړي نه يې يو ځل اوږده خطبه واورېده او سملاسي يې حفظ کړه او په هماغه مجلس کې يې بېرته واوروله.

(۱۴۱) هجري کال کې د علم د طلب لپاره ووت، ډېر سفرونه يې وکړ او د علم تر لاسه کولو، غذاگانو او سوداگرۍ لپاره ډېر وگرځېد. حرمينو، شام، مصر، عراق، عربي جزيرې، خراسان او ځينو نورو هېوادونو ته يې هم علمي سفرونه کړي.

❖ ابن مبارک رحمه الله به سوداگري کوله او دا يې د دوو لاملونو پر بنسټ کوله:

۱: لومړی ددې لپاره چې خپل مخ پرې د خلکو په وړاندې د سوال او اړتيا نه وساتي.

یوه ورځ ورته فضیل بن عیاض وویل: ته موږ ته د زهد او کمښت غوره کولو حکم کوې او تا گورو، چې سوداگریز توکي راوړې او گټه ترې لاسته راوړې.

ابن مبارک رحمه الله ورته وویل: ابو علي، دا کار ددې لپاره کوم چې خپل مخ او عزت، عزت من وساتم او د خپل رب په عبادت او اطاعت کې ترې مرسته تر لاسه کړم.

۲: د ابن مبارک رحمه الله د سوداگرۍ دویم باعث دا وو، چې پر عبادت کوونکو، زاهدانو او د علم پر طالبانو مالي لگښت وکړي، یوه ورځ یې فضیل بن عیاض رحمه الله ته وویل: ابو علي که ته او ملگري دې نه وی سوداگري به مې نه وی کړی.

کېدی شي له دې خبرې یې مقصد دا وي، چې د سوداگرۍ چارو به یې پراختیا نه وی کړی یوازې دومره به وه، چې د ده لپاره به یې بسنه کوله.

❖ ابن مبارک رحمه الله سخاوت خوښاوه او سخي انسان و.

❖ شجاع او ځیگرورو، ډېرو غزاگانو او جهادونو کې یې برخه اخیستې وه او نور عالمان او زاهدان به یې هم د جهاد لیکو ته هڅول.

له یوې غزا نه وروسته چې را وگرځېد، (۱۸۱) هجري کې د رمضان په میاشت کې د (۶۳) کلونو په عمر وفات شو او (هیث) په ښار کې خاورو ته وسپارل شو. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۸ ص)

❖ د عبدالله بن مبارک رحمه الله په اړه د اهل علمو گواهیانې او څرگندونې.

د ابن مبارک رحمه الله په اړه د محدثینو او عالمانو د څرگندونو ډېره برخه مو د تاریخ بغداد نه اخیستې چې پیل کې (د عبدالله بن

مبارک رحمہ اللہ پېژندنه او ځانگړنې) سر لیک لاندې لیکل شوي دي، استاد شامي هم په خپل کتاب (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک) کې د ده په اړه ځينې بېلگې را نقل کړي، چې ځينې يې په دې ډول دي.

❖ عبدالله بن يزيد ويلي: امام اوزاعي رحمہ اللہ راته وويل: عبدالله بن مبارک دې ليدلی و؟ ما وويل: نه، ويي ويل: که ابن مبارک رحمہ اللہ دې ليدلی وي؛ نو د هغه پر ليدو به دې سترگې يخې، رنې او خوشحالي شوې وي.

❖ عبید بن حماد وايي: عطاء بن مسلم راته وويل: عبیده! ابن مبارک رحمہ اللہ دې ليدلی؟ ما وويل: هو؛ ويي ويل: ما رأيت مثله ولا ترى مثله.

❖ عمري به ويل: ابن مبارک رحمہ اللہ ددې سترې چارې د سرته رسولو لپاره ښه وړ دی، يو سړي ورته وويل: د کومې چارې لپاره؟ عمري وويل: د امامت او مشرۍ لپاره.

❖ ابن معين رحمہ اللہ به ويل: (ابن مبارک په نبوي احاديثو کې امير المؤمنين دی). (سير أعلام النبلاء، ۳۹۲/۸)

❖ عبدالله بن سنان وايي: ابن مبارک رحمہ اللہ مکې ته راغلی و، زه هم په مکه کې وم، کله چې له مکې نه رخصتيده، سفيان بن عيينه او فضيل بن عياض بدرگه او رخصت کړ، يو يې ويلي: دا د مشرق والو فقيه دی او بل يې ويلي: دا د مغرب والو فقيه او عالم دی. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۱۱/۵)

لومړيتوبونه پالل!

د عبدالله بن مبارک رحمه الله يوه ستره ځانگړنه دا هم وه، چې د ژوند په چارو کې يې لومړيتوبونو ته ارزښت ورکاوه او په عملي ډول يې پالل، د لومړيتوبونو په ترتيب او کټگوري کې يې لومړی دا زړه پورې بېلگه ولولې.

له حج نه غوره صدقه!!

يو ځل د حج د ادا کولو په موخه له کوره ووت، له ځينو ښارونو تېر شو، له دوی سره د سفر په بهير کې يو مرغه هم و، هغه مړ شو، حکم وشو، چې دا مرغه دې هورې نږدې په يو ډېران وغورزولی شي، مړ شوی مرغه پر هماغه ډېران وغورزولی شو، عبدالله بن مبارک رحمه الله له ملگرو سره يو ځای بيا مزل پيل کړ، ملگري يې مخکې او نبوي احاديثو کې امير المؤمنين عبدالله بن مبارک رحمه الله له هغوی وروسته روان و، کله چې پر هماغه ډېران تېرېده، چې مړ شوی (مردار) مرغه پرې غورزول شوی و، گوري چې ډېران ته نږدې له يو کوره پېغله جلی راووته، مردار شوی مرغه يې له ډېران نه را پورته او په څه شي کې را تاو کړ او په بېړه يې کور ته ننه ايسته، عبدالله بن مبارک رحمه الله د هغې د کور دروازې ته ورغی، ترې وپوښتل، د څه لپاره دې له ډېران نه مړ شوی (مردار) مرغه را پورته کړ او کور ته دې وېوړ؟

جلی وويل: زه او ورور مې دلته اوسېږو، له موږ سره ددې لنگ نه پرته بل څه نشته، موږ د ورځې شپې د خوراک لپاره هم څه شی نه لرو، يوازې د همدغه خيزونو نه د لوږې په مهال گټه تر لاسه کوو، چې پر ډېران غورزول شوي وي، موږ له ډېرو ورځو راهيسې په دې

حال اخته یو، ظالمانو مو مال په زور تر لاسه کړ او پلار یې راته ووژه.

ابن مبارک رحمه الله پر اوبسانو سپرو ته حکم وکړ، چې بېرته ستانه شئ او خپل وکیل ته یې وویل: د خرچې لپاره څومره پیسې درسره شته؟

وکیل وویل: یو زر دینار راسره شته!

ابن مبارک رحمه الله ورته وویل: په شمېر شل دیناره ترې جدا کړه، چې د (مرو) ښار ته د بېرته رسېدو لپاره موږ ته بسنه وکړي او نور دې جلی ته ورکړه!

د سړ کال د حج نه دا صدقه موږ ته ډېره غوره ده (۹۸۰) دینار یې ټول هغې جلی ته ورکړل او له ملگرو سره د حج نه پرته خپل ښار ته راستون شو. (البدایة و النهایة، ۲۰۳/۱۰)

استاد شامي ليکلي:

د مردارې له خوړلو نه د پېغلې خلاصول او حاجت یې پوره کول، له حج نه ډېره غوره دي، دا د ابن مبارک رحمه الله رأیه ده، والله اعلم او دا د ابن مبارک رحمه الله فقه او په دین کې پوهه ده.

➤ ابن مبارک رحمه الله به ویل: یوه نوږۍ چې د وږي گېډه پرې مړه شي، ماته د جومات له ودانولو ډېره غوره چاره ښکاري که څه هم چې یو کس په یوازې ډول جوړ کړی وي.

➤ پر لومړیتوبونو پوهیدل او تطبیقول یې دا د ابن مبارک رحمه الله فقاها او ځانگړنه وه، د هغه وږي اړتیا پوره کول چې د لوږې مخنیوي لپاره څه نه لري، ځکه دا نږدې ده، چې فقر د کفر لامل

شي، په داسې حال کې د فقير لوږه او اړتيا پوره کول د جومات له جوړولو ډېر غوره کار دی.

➤ دا شونې ده، چې لمونځ په جومات يا بل کوم پاک ځای کې وشي، ځکه ټوله ځمکه پاکه او د لمانځه لپاره د جومات په بڼه گرځول شوې ده.

وړی به يا صبر وکړي او حرامو ته له نږدېوالي به د خپل عزت ساتنه وکړي او د لوږې به مړ شي، يا به د بلې کومې جريمې ښکار شي، د بېلگې په ډول غلا او غصب به وکړي يا به بله داسې ناوړه چاره تر سره کړي، چې د امله به يې ټولنه گډه وډه شي او هم به د ټولنې امن ته زیان ورسوي او اسلام تل هغه قضیې او موضوع ته ارزښت ورکړی، چې د ټولنې امن پکې تضمین او ساتل شوی وي.

د همدې له امله دا یوه نوږۍ د جومات له ودانولو ډېره غوره ده. او د اړینو حاجتونو او اړتیاوو طلب، لکه خوراک او پوښاک، د علم له طلب نه مخکې دي.

➤ دغه راز ابن مبارک رحمه الله د اولویاتو (لومړیتوبونو) په ترتیب کې دې ته ژمن و، چې د الله تعالی په لاره کې جهاد کول، له دې نه مخکې دي چې سړی ځان د دویمې فقهې په زده کړه بوخت کړي.

➤ عبدة بن سلیمان ویلي:

موږ د روم په هېواد کې، یو ځل له ابن مبارک رحمه الله سره شپه مهال په مزل کې ملگري و، له بره نه پر موږ ورنښت وړېده او د پښو لاندې ځمکه مو هم لمدۀ او خټینه وه.

➤ ابن مبارک رحمه الله وويل:

(ابو محمده، مور ډېرې ورځې شپې، د ايلاء او ظهار په مسئلو کې تېرې کړې او ددې شپو په څېر شپې را نه پاتې دي).
ابن مبارک رحمه الله پر هغو شپو پېښماني څرگندوله، چې د دين په علم او پوهه کې يې تېرې کړې وې؛ ځکه دې چارې دى د روم له جهاد نه بوخت ساتلى و.

د لومړيتوبونو په اړه دا د ابن مبارک رحمه الله پوهه وه، دغه راز ابن مبارک رحمه الله به واجباتو او خيريه چارو کې هم د ترتيب لحاظ کاوه، دا د علم او فقهي يو باب دى، د تېر په پرتله اوس مسلمانان دې اهم باب ته ډېره اړتيا لري.

➤ د سلطنت او واکمنۍ په اړه د ابن مبارک رحمه الله دريځ دا و، چې د سلطان (باچا) شتون اړين او ضروري کار دى، خلک اړ دي چې د هر اړخيزو چارو ترتيب او تنظيم لپاره باچا ولري او له دې نه څوک سترگې نه شي پټولې؛ ځکه که باچا نه وي زور ور او ځواکمن به کمزوري وخوري. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۱۶ ص)

مواعظ عبدالله بن مبارک رحمه الله!

قال الله تعالى:

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ. (النحل، ۱۲۵)

وقال تعالى:

وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ⑬. (النساء)

➤ عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي:

د دنيا مينه وال او پر دنيا اخته خلک مخکې له دې، له دنيا څخه لاپل چې د دنيا تر ټولو خوږ خيز وڅکي او خوند يې تر لاسه کړي.

چا ورته وویل: په دنیا کې خوږ څیز څه شی دی؟
ابن مبارک رحمه الله وویل: د الله عز وجل معرفت او پېژندگلوي.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ۲۳ ص)

علم او وېره!

په تاسې کې د ډېر علم خاوند ته پکار دي، چې د الله تعالی نه دې
سخت وېرېدونکي وي.

او ده به ویل:

هغه سړی څنگه د ډېر علم د لرلو دعوه کوي، چې د کمې وېرې او
زهد لرونکي وي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ۲۴ ص)

ورک شوی ورور!

➤ هېڅ شي دومره نه يم ستړی کړی، څومره مې چې دا چاره ستومانه
کوي، چې د الله عز وجل لپاره ورور او دوست نه مومم.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ۲۴ ص)

➤ که یو سړی له سلو شیانو څخه ځان ساتي او له یو شي څخه ځان
نه بندوي دا ورع (ځان ساتنه) نه ده.

او په چا کې چې د جهل (ناپوهۍ) یو خوی هم وي دا له جاهلانو
څخه دی، تا نه دي اورېدلي چې الله تعالی نوح علیه السلام ته څه
ویلي، کله چې نوح علیه السلام وویل:

إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي. (هود، ۴۵)

الله تعالی ورته وویل:

إِنِّي أَعْطُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ. (هود) (مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ۲۵)

د دنیا مینه په زړه کې ده!

د دنیا مینه په زړه کې ده او گناهونه ټول له زړه نه را چاپېره دي، زړه یې په منځ کې ایسار کړی دی د همدې له امله ستونزمنه ده، چې کله به خیر ور رسیږي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۲۶ ص)

د قرآن د ماناگانو پېژندل!

کله چې ستاسې یو کس په دومره کچه قرآن زده کړي، چې لمونځ یې پرې صحیح کېږي، بیا دې علم پیل کړي او د علم زده کړه دې خپله بوختیا وگرځوي، ځکه په علم سره د قرآن کریم ماناگانې پېژندل کېږي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۲۶ ص)

د نصیحت قبلول!

زموږ په زمانه کې داسې هېڅوک پاتې نه شو چې زه یې وپېژنم چې دی په پراخه سینه نصیحت قبلوي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۲۶ ص)

د یوې ورځې خواړه!

➤ دنیا نه ده؛ مگر یوازې د یوې ورځې خواړه دي.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۲۷ ص)

➤ یو کس ابن مبارک رحمه الله ته وویل: وصیت راته وکړه، ابن مبارک

رحمه الله ورته وویل: بې گټې لیده، کاته پرېږده، د خشوع توفیق

به درکړی شي، بې گټې خبرې پرېږده، حکمت به دې نصیب شي،

بې گټې خواړه پرېږده، د عبادت توفیق به درکړی شي، د خلکو د

عیبونو پلټل پرېږده، پر خپلو عیبونو د خبرېدا توفیق به درکړی

شي، د الله په ذات کې بوختېدل او خبرې جوړول پرېږده، له شک

او منافقت څخه به وساتل شي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۲۸ ص)

ډاډمن اوسېدل!

➤ يو کس ابن مبارک رحمہ اللہ ته وويل: زه مې له هغه کس نه ځان په ډېر ښه حال کې وينم، چې ظالمانه وژنه يې کړې وي.

ابن مبارک رحمہ اللہ ورته وويل: دا ته چې ځان په امن گڼې، د هغه چا له عمل نه ډېر ناکاره عمل دی، چې ظالمانه وژل يې کړي وي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۲۸ ص)

➤ د ابن مبارک رحمہ اللہ ددې وينا مقصد دا دی، چې انسان پر خپل عمل ډاډ او باور لري او وېره نه لري دا د ظالمانه قتل نه ستره گناه ده، متفق عليه حديث کې هم راغلي، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: (هېڅوک به هم پخپل عمل جنت ته داخل نه شي، صحابه و وويل: تاسې هم، د الله استازيه؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: نه، زه هم په عمل جنت ته نه شم ننوتی؛ مگر هله چې الله تعالى مې پخپل فضل او رحمت کې پټ کړي). (صحيح البخاري، ۵۶۷۳، صحيح مسلم، ۲۸۱۶)

➤ شقيق وايي: ابن مبارک رحمہ اللہ ته يې ملگرو وويل: کله چې له موږ سره لمونځ وکړې، ولې را سره نه کېږي؟
ابن مبارک رحمہ اللہ ورته وويل: د لمانځه نه وروسته د صحابه و او تابعينو څنگ ته ورځم او له هغو سره يم.

موږ ورته وويل: صحابه او تابعين چېرې دي؟
ابن مبارک رحمہ اللہ وويل: خپل علمي بن ته ورځم، هغوی پکې گورم او د هغوی نقش او چارې (عملونه) پکې تر لاسه کوم!
له تاسې سره څه کوم، تاسې خو د خلکو غيبتونه کوئ.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۲۹ ص)

درې سپک مه گڼه!

➤ پر عقلمن لازم دي، چې د درېيو سپکاوی ونه کړي د عالمانو، باچا او ملگرو (دوستانو).

څوک چې د عالمانو سپکاوی کوي، اخرت يې له منځه ځي، څوک چې د باچا سپکاوی کوي، دنيا يې له منځه ځي او څوک چې د ملگرو او دوستانو سپکاوی کوي، سړيتوب او شرافت يې له منځه ځي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۰ ص)

➤ بشر بن الحارث وايي: عبدالله بن مبارک رحمه الله روان و او يو سړي ترې د يو حديث په اړه وپوښتل، ابن مبارک رحمه الله ورته وويل: دا د علم عزت نه دی!

بشر بن الحارث وايي: د ابن مبارک دا خبره مې ډېره زياته بڼه وگڼله او خوښه مې شوه. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۰ ص)

➤ ډېر ځلې يو عمل ډېر کوچنی وي؛ مگر د (خالص او سپېڅلي) نيت له امله هغه په ستر عمل بدل شي او ډېر ځلې يو عمل ډېر ستر وي؛ مگر د (ناسم او فاسد) نيت له امله کوچنی شي (او ثواب يې له منځه لاړ شي). (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۰ ص)

څلور خبرې!

څلور خبرې، چې د څلور زرو خبرو څخه انتخاب شوي دي.

۱: پر ښځه باور مه کوه!

۲: پر مال، مه غره کېږه!

۳: پر معده دې دومره خواړه مه باروه، چې طاقت يې نه لرې!

۴: له علم څخه دومره علم زده کړه، چې يوازې تاته گټه رسوي.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۱ ص)

د زهد دعوه!

د خپل لورې، د زهد دعوه دې له زهده وباسي؛ ځکه ته پخپله د خپل ځان ثنا او ستاینه کوي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۱ ص)

د ریاء او شرک تر منځ توپیر!

که چېرې دوه کسان، په لاره کې سره ملګري شي، یو یې اراده وکړي، چې دوه رکعاته لمونځ وکړي؛ مګر د ملګري له امله یې پرېږدي، دا ریا ده او که د ملګري له امله یې وکړي (چې هغه یې وګوري) دا شرک دی. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۲ ص)

قرآن پرې لعنت وایي!

ډېر ځلې قرآن، د قرآن پر باروونکي (حافظ یا عالم) لعنت وایي، کله چې قرآن والا د خپل رب نافرمانی کوي قرآن یې له سینې نه پرې غږ کوي په الله سوګند، زه ددې لپاره ستا په سینه کې ځای شوی نه یم، ایا ته د خپل رب نه حیا نه کوي؟! (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۲ ص)

د مؤمن بادشاهي!

عبدالله بن مبارک رحمه الله ویلي:

دنیا د مؤمن لپاره زندان دی او په زندان کې یې سترې چارې صبر او غوسه زغمل دي د مؤمن لپاره په دنیا کې بادشاهي، راحت او خوشحالي نشته، د مؤمن بادشاهي، آرام او خوشحالي به په جنت کې وي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۳ ص)

ډېران او هديره!

عبدالله بن مبارك رحمه الله پر يو راهب ورتېرېده، د راهب يو لوري ته هديره وه او بل لوري ته يې ډېران وه، ابن مبارك رحمه الله راهب ته وويل: راهبه! تا سره هم د انسانانو خزانه ده او هم درسره د شتو (مالونو) خزانه ده او په دواړو کې د عبرت درس دی.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ۳۳ ص)

د سپينو زرو خبرې!

ابن مبارك رحمه الله نه د لقمان حکيم ددې وينا په اړه وپوښتل شو چې زوی ته يې ويلي و: (که خبرې د سپينو زرو دي؛ نو چوپتيا د سرو زرو ده).

ابن مبارك رحمه الله وويل: ددې مانا دا ده، چې که د الله عز وجل د اطاعت او عبادت خبرې د سپينو زرو دي؛ نو د الله عز وجل د نافرمانۍ نه چوپتيا د سرو زرو ده.

(ابن المبارك لمحمد بن عثمان جمال، ۱۸۷ ص عن جامع العلوم والحکم، ۱۱۷ ص)

ښکاره او پټ گناهونه!

څوک چې د ښکاره گناهونو له امله دوزخ ته ننوځي (په کړاو او سزا کې) له هغه چا نه کم دی، چې د ریا او شهرت له امله دوزخ ته ننوځي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ۳۴ ص)

چا سره ناسته لرې؟

ستا ناسته دې له مسکینانو سره وي ځان ترې ساته او پام دې وي، چې له بدعتي سره ناسته، ولاړه ونه کړې.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ۳۴ ص)

- یو درهم چې د شک او شبهي له امله واپس کړم له دې نه راته غوره دی، چې شپږ لکه درهم خیرات کړم. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۵ ص)
- د ابن مبارک رحمه الله نه د تواضع د مانا په اړه وپوښتل شو، هغه وویل: پر شتمنو کبر کول! (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۵ ص)

صحیح حدیث!

ابن مبارک رحمه الله ویلي:

په صحیح حدیث سره انسان د کمزوري حدیث نه را ایساريږي.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۵ ص)

یانې ډېره کره خبره ده، صحیح احادیثو سره لوستونکي دې ته نه اړ کېږي، چې ضعیفو او کمزورو احادیثو ته ور وگرځي.

د صحابه و اختلاف!

د صحابه و خپلمنځي جنګونه د فتني په مانا وو، زه د دوی د هېڅ

یو کس په اړه نه وایم چې دی په فتنه کې اخته شوی و.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۵ ص)

د مرجئه و سره مخالفت!

➤ ابن مبارک رحمه الله ته وویل شو، شیبان وايي، چې ته مرجئي

یې؟!

ابن مبارک رحمه الله وویل: شیبان دروغ ویلي، زه په درېو شیانو

کې له مرجئه و سره مخالف یم.

❖ مرجئه وايي: ایمان له عمل پرته قول دی او زه وایم: ایمان قول او

عمل دی.

❖ مرجئه وايي: د لمانځه پرېښودونکی نه کافر کېږي او زه وایم کافر کېږي!

❖ مرجئه وايي: ایمان نه زیاتېږي او نه کمېږي او زه وایم، ایمان هم زیاتېږي او هم کمېږي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۶ ص)

هېنداره!

➤ ابن مبارک رحمه الله ویلي:

زړه د هېندارې په څېر دی، ډېر وخت لپاره چې په لاس کې پاتې شي زنگ نیسي یا د څاروي په څېر دی چې ترې غافل شوې، مخ درنه گرځوي.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۶ ص)

علم او دنیا!

د طالب العلم په حال تعجب کوم چې له ایمان او علم سره - سره ځان د دنیا مینې ته وربولي، دغه راز ده ویلي: د عالم لپاره شرط دا دی، چې په زړه کې به یې د دنیا مینه نه وي.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۷ ص)

یادونه:

➤ د ابن مبارک رحمه الله د خبرې هدف دا دی چې عالم او د علم طالب ولې له دنیا سره مینه وکړي، په داسې حال کې چې علم د دنیا حقیقت روښانه کړی، چې دنیا د الله عز وجل په وړاندې د ماشي د وزر په کچه وزن او ارزښت نه لري، بیا نو څنگه له دنیا سره مینه کېدلی شي؟!

دنیا سره د مینې او دنیا کې د کار کولو توپیر دا دی، چې دومره کار پکې پکار دی، چې انسان پرې ځان، نورو خلکو ته د حاجت او اړتیا نه خلاص کړي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۷ ص)

➤ سوید بن سعید وایي: یو ځل مې ابن مبارک رحمه الله په مکه مکرمه کې ولید، د زمزم اوبو ته ورغی، یو گوټ اوبه یې ترې وڅکلې بیا یې د قبلې لوري ته مخ کړ ویي ویل:

ای الله! د مؤمل زوی موږ ته د ابو الزبیر نه حدیث را نقل کړی او هغه د جابر نه او جابر رضي الله عنه د رسول الله صلی الله علیه وسلم نه حدیث نقل کړی، نبی صلی الله علیه وسلم ویلي:

«مَاءٌ زَمَزَمَ لِمَا شَرِبَ لَهُ» (مسند امام أحمد، ابن ماجه)

ژباړه: د زمزم اوبه چې کوم حاجت لپاره وڅکلې شي، حاجت یې پوره کېږي.

➤ ای الله! زه یې ددې لپاره څکم چې د قیامت د ورځې تندې نه پرې خلاص شم، بیا یې د زمزم اوبه وڅکلې. (سیر اعلام النبلاء، ۸/ ۳۹۳)

یادونه:

➤ د سلف صالحینو رحمهم الله ټول فکر او فهم د آخرت په اړه څرخېده او د آخرت چارو د دوی زړونه، روحونه او عقلونه بوخت ساتلې وو، تل به یې د آخرت په اړه فکر او پام کاوه. ډېری خلک ددې حدیث په مانا کې د دنیا اهمو چارو ته ورگرځي؛ مگر ابن مبارک رحمه الله په دې حدیث سره د قیامت ورځې ته ورځي او خپله اصلي اړتیا په پام کې نیسي.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۸ ص)

➤ ابن المبارک رحمہ اللہ وايي: موږ هغه مهال د ادب په لټه کې شو، چې ادب ورکونکي (عالمان) مو د لاسه ورکړل. (حلیۃ الاولیاء، ۱۶۹/۸)
يادونه:

له ادب نه مراد، ټول پټ او ښکاره اسلامي اداب دي. او ادب ورکونکي (مؤدبين) هغه عالمان دي، چې خلک په سلوک او د ادابو په عملي تطبيق کې د هغوی پيروي او د هغوی په څېر عمل کوي.

فقدان نه مراد ورکېدل نه، بلکې د دوی مړينه ده.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۳۹ ص)

ناپوه (جاهل) ته د تعليم ورکولو طريقه!

➤ يو سړي د ابن مبارک رحمہ اللہ په څنگ کې اپرنجی وکړ او الحمد لله يې ونه ويله:

ابن مبارک رحمہ اللہ ورته وويل: د اپرنجی په مهال سړی څه وايي؟ هغه کس وويل: الحمد لله.

ابن مبارک رحمہ اللہ ورته وويل: یرحمک الله. (حلیۃ الاولیاء، ۱۷۰/۸)

➤ د رسول الله صلى الله عليه وسلم پر سنتو به څوک عمل کوي؟
د ابن مبارک رحمہ اللہ په وړاندې د يوسف بن اسباط د عبادت طرز او طريقې يادې کړې شوې، ابن مبارک رحمہ اللہ وويل: تاسې د هغو خلکو ياد وکړ، چې پر ياد يې شفاء غوښتل کېږي؛ مگر که ټول خلک د هغوی د عبادت طريقې خپلې کړي او ويي کاروي؛ نو د رسول الله صلى الله عليه وسلم پر سنتو به څوک عمل کوي؟
د ناروغانو پوښتنه به څوک کوي او جنازو ته به څوک ورځي؟
دې ته ورته يو شمېر نور د ثواب کارونه يې ياد کړل.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۰ ص)

د نېکانو خوشبويی!

ابن مبارک رحمه الله ته وويل شو، ملائک څنگه پوهېږي، چې
انسان د نېکۍ اراده کړې ده؟
ابن مبارک رحمه الله وويل: ملائک يې د نېکۍ خوشبويي حس
کوي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۰ ص)

د نېکانو ياد!

ابن مبارک رحمه الله ويلي: د الله عز وجل رحمت د نېکانو خلکو په
ياد سره رانېکته کېږي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۰ ص)

وخت پر قرآن او د قرآن پر علم سينگار کړه!

يو سړي عبدالله بن مبارک رحمه الله ته وويل:
ابو عبدالرحمانه! زياتي وخت مې په څه شي کې تېر کړم؟
د قرآن په زده کړه کې او که د علم په طلب کې؟
ابن مبارک رحمه الله ورته وويل: دومره قرآن دې زده دی په څومره
چې لمونځ کول صحيح کېږي؟
هغه کس وويل: هو.

ابن مبارک رحمه الله ورته وويل:

بيا دې نو زياتي وخت د هغه علم په طلب کې وکاروه، چې قرآن
کريم پرې پېژندل کېږي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۱ ص)

دوکه کېدل دي نه جرأت!

ابن مبارک رحمه الله ویلي: ستاسې یو کس دې داسې نه وایي، چې فلانکې د الله عز وجل په وړاندې خومره زړور دی؟
بې شکه الله عز وجل ستر عزتمن او له دې نه لوړ او پاک دی، چې څوک دې د هغه په وړاندې جرأت وکړي، بلکې داسې دې ووایي: چې فلانکې پر الله تعالی خومره دوکه شوی دی.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۱ ص)

ایا نصیحت کوونکي شته!

یو سړي ابن مبارک رحمه الله ته وویل: ایا داسې څوک شته چې نصیحت وکړي؟

ابن مبارک رحمه الله ورته وویل: ایا داسې څوک پېژنې چې نصیحت قبول کړي او ويې مني. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۲ ص)

زهد او شتو نه گټه اخیستل!

د دنیا نه په گټه اخیستلو سره بنده له زهد نه، نه وځي (په دومره کچه گټه اخیستل اړین دي) چې خپل مخ پرې خلکو ته د سوال کولو نه وساتي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۱ ص)

هغه مې لا تر اوسه لیکلې نه ده!

عبدالله بن مبارک رحمه الله ته چا وویل: ابو عبدالرحمانه، تر کوم وخت به ته دا حدیث لیکي؟

ابن مبارک رحمه الله وویل: کېدی شي هغه کلمه چې ماته گټه رسوي لا تردې دمه مې لیکلې هم نه وي! (الطبقات الکبری للشعراني، ۵۱/۱)

يادونه:

➤ دا هم نا اشنا ستره خبره ده، د ژوند لوړې بدلوي، ابن مبارک رحمه الله هم وايي: د کوم هدف لپاره چې دا کاري لري روانه ده، کېدی شي هغه خبره مې لا لیکلې هم نه وي؛ نو د هغې په لټه کې يم، خو يې تر لاسه کړم. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۳ ص)

قدر دې وپېژنه!

➤ يو سړي ابن مبارک رحمه الله ته وويل: وصيت راته وکړه!
ابن مبارک رحمه الله ورته وويل: خپل قدر دې وپېژنه!
(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۳ ص)

په رښتيني بڼه ځان پېژندل!

➤ ابن مبارک رحمه الله ويلي: کله چې انسان خپل ځان (نفس) وپېژني (له نفس سره د کمي او گناهونو محاسبه وکړي) د نفس په وړاندې له سپي نه ډېر خوار او ذليل گرځي.
(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۴ ص)

د دين دوه برخې!

کېدی شي، چې ادب د دين دوه درېيمې برخې وي.
(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۴ ص)

يادونه:

استاد صالح احمد شامي ددې وينا په اړه ليکي:
(دين فرائضو) احکامو) ادابو او اخلاقو ته شامل دی او له شک پرته ټولنيز (اجتماعي) او نفسي اداب او بنياسته اخلاق د څومره والي په لحاظ سره له فرائضو او احکامو ډېر زيات دي).
(مواعظ الامام عبدالله بن مبارک للشامي)

❖ سنیډ بن داود وایي: له ابن مبارک رحمه الله نه مې د خلکو د ډولونو په اړه وپوښتل:

ابن مبارک رحمه الله وویل: عالمان، ما وویل: له بادشاهانو نه څوک غوره خلک دي؟ ویي ویل: زاهدان! یانې په حقه بادشاهان، هغوی چې پر خپلو نفسونو واکمني لري او له دنیا نه ډډه کوي. ما وویل: له غوغاء نه څوک؟ یانې د هغوی نه چې د خلکو سره یې ګډ ژوند کې ونډه زیاته وي او ظالمانه مشري کوي.

ویي ویل: خزیمة او ملګري یې! ما وویل: له ټیټ مرتبه خلکو نه؟ ویي ویل: هغوی چې د دوی په منځ کې ژوند کوي (دین یې د ژوند کولو لپاره وسیله ګرځولی وي او هڅه کوي چې ددې په وسیله د دنیا هسکو څوګو ته ورسېږي). (مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۵ ص)

سلطان الزهد!

دوه ولسمشران!؟

د زهد ولسمشر، د رعیت (ولس) له ولسمشر نه په مقام او مرتبه کې ستر دی!

د ولسونو ولسمشر خلک په امسا او متروکه را غونډوي او زاهد (پرهېزګار) له خلکو ټنټي او خلک ورپسې وي.

(الطبقات الکبریٰ للشعراني، ۵۱/۱)

یادونه:

د دې حکمت یا نصیحت په دې کیسه کې ولولئ. امام شعراني په الطبقات، (۵۱ / ۱) او امام ذهبي په سیر اعلام النبلاء (۳۸۴ / ۸) کې نقل کړي، اشعث بن شعبة وایي: کله چې هارون الرشید باچا (رقة) ته راغی، هغه مهال عبدالله بن مبارک

رحمه الله هم راغی، د ابن مبارک رحمه الله د راتگ خبر چې خپور شو، خلک په ډېره بېړه او مینه د هغه لور ته را وځلېدل، په اوږدو- اوږدو مزلونو يې گاولې شلېدلې وې او په خاورو او گردونو خړ پر وو، د ابن مبارک رحمه الله گېرچاپېره د خلکو سخته گڼه گوڼه وه او د خلکو د گڼې گوڼې له امله فضا گرد و غبار نيولې وه، د امير المؤمنين هارون الرشيد ام ولده د لرگيو نه د جوړې ښگلې له برج نه رابښکاره شوه او د خلکو گڼه گوڼه يې چې وليده وې ويل: دا څوک دی؟ ورته وويل شو: دا د خراسان يو عالم دی!

هغې وويل: په الله تعالى قسم! اصل بادشاهي خو دا ده، د هارون الرشيد څه بادشاهي ده، هارون الرشيد ته خو خلک، د متروکې، امسا، پوليسو او پوځيانو په وسيله راغونډولې شي (او ده ته خلک پخپله خوښه مينه او لېوالتيا را غونډ شوې دي).

حبيب جلاب وايي: ابن مبارک رحمه الله نه مې وپوښتل: انسان ته څلور مرغلي کوم غوره خيز ورکول شوی دی؟ ابن مبارک رحمه الله وويل: د عقل غريزه.

ما وويل: که عقل نه وي؟

ويي ويل: ښايسته ادب.

ما وويل: که ادب هم نه وي؟

ويي ويل: مهربان ورور چې ښه مشوره ورکوي.

ومې ويل: که دا هم نه وي؟

ويي ويل: اوږده چوپتيا.

ما وويل: که دا هم نه وي؟

ويي ويل: بيا ورته بېړنی مرگ غوره خيز دی! (سير أعلام النبلاء، ۳۹۷/۸)

بخل او علم!

څوک چې پر علم بخيلي کوي، پر درېيو څيزونو اخته کېږي.
يا په مرگ چې علم يې له منځه وړي.
يا په هېره، يانې علم يې ترې هېرېږي.
او يا د باچا (واکمن امير) پر خدمت او نوکري اخته شي او علم يې
له منځه لاړ شي. (سير اعلام النبلاء، ۳۹۸/۸)

ښېگڼې او بدگڼې!

عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي:
کله چې د انسان ښېگڼې پر بدگڼو بر لاسې شي، نو بيا د هغه
بدگڼې نه يادېږي او هر کله چې د انسان بدگڼې پر ښېگڼو بر
لاسي شي؛ نو بيا د هغه ښېگڼې نه يادېږي.

له څلورو د امن هيله مه لره!

➤ عقلمن خلک له څلورو څخه ځان په امن نه گڼي.
له تېرې شوې گناه څخه، ځکه پته نه لگي چې رب عز وجل به
ورسره پکې څه معامله کوي.
له پاتې عمر څخه، ځکه پته نه لگي چې څومره پېښې او افتونه به
پکې مخې ته راځي.
له ورکړل شوي فضيلت څخه، کېدې شي مکر او استدراج وي، له
ډولي کړې شوې گمراهۍ څخه چې ده ته هدايت ښکاري او هم يو
ساعت لپاره د زړه له کړېدلو څخه؛.
ياد شوي څيزونه له انسان نه دين اخلي او دی پرې نه
پوهيږي؛. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۴۹ ص)

➤ نعيم بن حماد وايي: عبدالله بن مبارك رحمه الله به په کور کې ډېره ناسته کوله.

چا ورته وويل: يوازېتوب کې تنگېرې نه؟! ابن مبارك رحمه الله وويل: څنگه يوازې يم؛ زه خو رسول الله صلى الله عليه وسلم سره ملگرې يم، يانې د هغه احاديث لولم او ځان له هغه سره احساسوم. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ۴۹)

د زاهد (پرهېزگار) پېژندنه!

عبدالله بن مبارك رحمه الله ويلي: زاهد هغه کس دی، که دنيا تر لاسه کړي خوشحاليږي نه او که د لاسه يې ورکړي خفه کېږي پرې نه. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ۵۵ ص)

زاهد!

يو ځل ابن مبارك رحمه الله ته وويل شو: ای زاهده! ابن مبارك رحمه الله ورته وويل: عمر بن عبدالعزيز رحمه الله زاهد دی، چې دنيا يې مخې ته راغله؛ نو يې پرېښوده او زه چې يم؛ نو ما له څه شي پرهېز کړی؟! (مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ۵۶ ص)

غوره زهد!

➤ عبدالله بن مبارك رحمه الله ويلي:

ډېر غوره زهد هغه دی، چې پټ وي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ۵۶ ص)

➤ ابو وهب المروزي وايي، له ابن مبارك رحمه الله نه مې وپوښتل: کبر څه ته وايي؟

ابن مبارك رحمه الله وويل: کبر دې ته وايي، چې ته د نورو خلکو سپکاوی کوي او سپک يې گڼي.

بیا مې ترې وپوښتل، عجب (ځان غوښتنه) څه ته وایي؟
ابن مبارک رحمه الله وویل: عجب دې ته وایي: چې ته په دې اند
یې چې دا څه شیان له ماسره دي دا له بل چاسره نشته، ما ته په
لمونځ کوونکو کې د عجب (ځان غوښتنه) نه بد او ناکاره شی بل
معلوم نه دی، یانې دا د مؤمنانو بد صفت دی.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۵۸ ص)

د عالمانو ادب!

د سفیان بن عیینه رحمه الله په حضور کې له عبدالله بن مبارک
رحمه الله څخه د یوې مسئلې په اړه پوښتنه وشوه.
عبدالله بن مبارک رحمه الله وویل: موږ له دې څخه منع شوي یو
چې د مشرانو (عالمانو) په شتون کې دې خبرې وکړو.

(سیر اعلام النبلاء، ۴۲۰/۸)

د تقوا دلیل!

➤ عبدالله بن مبارک رحمه الله ویلي: داود علیه السلام خپل زوی
سلیمان علیه السلام ته ویلي و: ای زویه! درې څېزونه د سړي پر
تقوا دلالت کوي.

۱: پر الله عز وجل بنایسته توکل کول، په هغه څه کې چې دې ته
رسېدلي وي.

۲: د الله عز وجل په ورکړه ښه او بنایسته رضا کېدل.

۳: په غم او ازموینه کې بنایسته صبر کول.

(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۵۹ ص)

➤ عبدالله بن مبارک رحمه الله ویلي: سړی هله عالم کېدلی شي، خو
پورې چې د علم په طلب او لټه کې وي، کله چې د ځان په اړه دا

گومان وکړي، چې دى عالم شوى؛ نو په حقيقت کې دى ناپوه
(جاهل) دى. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۵۹ ص)

نو څوک!!

عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي: عالمان د پېغمبرانو وارثان دي
کله چې دوى له خلکو نه تمې کوي، بيا به نو چا پسې اقتدا کېږي؟
سوداگر په ځمکه کې د الله تعالى امانتکار بنده گان دي، کله چې
دوى خيانت وکړي، بيا به نو له چاسره امانت اېښودل کېږي؟
غازيان د الله مېلمان دي، دوى چې د غنيمت په مال کې خيانت
وکړي، بيا به نو څوک پر دښمن کاميابېږي؟
زاهدان د ځمکې بادشاهان دي، دوى چې ریاکاران وي، بيا به نو د
چا پيروي کېږي؟
چارواکي د خلکو ساتونکي دي، ساتونکى او شپون چې لېوه وي،
بيا به نو څوک د ولس ساتنه کوي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۶۰ ص)

پر دېوال ليکلې کرښه!

عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي:
که په دېوال دې نصيحت وموند، ورته وگوره، فکر پرې وکړه او
نصيحت ترې واخله!
چا ورته وويل: فقهي سره څنگه وکړو؟
ابن مبارک رحمه الله وويل: فقه (علم) د اورېدو پرته نه
سميږي! (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ۶۰ ص)

شکر!

➤ عبدالله بن مبارک رحمه الله ته وويل شو: رښتيني عالم څنگه پېژندل کېږي؟

ابن مبارک رحمه الله وويل:

رښتيني عالم هغه دی چې له دنيا څخه پرهېز کوي او د آخرت چارو ته کلکه پاملرنه کوي.

(مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ٦١ ص)

➤ عبدالله بن مبارک رحمه الله ته وويل شو: موږ ته پر څه شي، د شکر ادا کول پکار دي؟

ابن مبارک رحمه الله ورته وويل: تاسې ته مناسب دي، چې د آخرت په زياتوالي او د دنيا په کمي او نقصان شکر ادا کړئ!

او دا ددې له امله چې آخرت مو هله زياتېږي، چې دنيا نقصاني شي او دنيا مو هله زياتېږي، چې آخرت مو نقصاني شي.

(مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ٦١ ص)

يوه نوږۍ!؟

عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي:

وږي ته يوه نوږۍ ورکول راته د ميزان په تله کې د جومات په ودانولو ډېر غوره دي، که څه هم چې په يوازې ډول مې جومات

ودان کړي وي. (مواظ للامام عبدالله بن مبارک، ٦١ ص)

د مور و پلار غيبت!

➤ د عبدالله بن مبارک رحمه الله په ناسته (مجلس) کې يو کس د بل

کس غيبت وکړ، ابن مبارک رحمه الله ورته وويل: که د غيبت کولو

اراده لرئ؛ نو د مور و پلار غيبت مو وکړئ، ددې لپاره چې د نېکو

چارو بدلې مو پردي (اجنبي) ته لارې نه شي، بلکې مور و پلار ته به مو ورسېږي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ٦٢ ص)

➤ دغه راز ابن مبارک رحمه الله ويلي:

که ما د چا غيبت کولی؛ نو د خپل مور و پلار غيبت به مې کړی وی؛
ځکه له نورو نه دوی زما د نېکیانو ډېر لایق او حقدار دي.
(مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ٦٢ ص)

اړینه، مگر پرېښودل شوې توبه!

یو ځل عبدالله بن مبارک رحمه الله وویل:

له غيبت نه توبه دا ده، چې له هغه کس نه بښنه وغواړې چې د چا غيبت دې کړی دی.

سفيان بن عيينه رحمه الله ورته وویل؛ بلکې له دې کس نه به د هغه خبرو په اړه بښنه غواړي، چې د هغه په حق کې یې کړې وي.
(يانې هغه کس ته به وايي، چې ما ستا په اړه داسې او داسې خبرې کړي دي، ته ترې تېر شه او بښنه راته وکړه).

ابن مبارک رحمه الله، سفيان بن عيينه رحمه الله ته وویل: دوه ځلې کړاو مه ورکوه. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ٦٣ ص)

خوندور څيزونه!

عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي:

ډېر خوندور څيزونه، له ملگرو دوستانو سره ناسته کول د کفايت (بسايښې) لورته ورگرځيدل (چې د ژوند چارې يې هره برخه کې بسنه کوي او بل ته محتاج نه وي) او د الله عز وجل لپاره همېشني دوستانه کول. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارک، ٦٣ ص)

مرگ لپاره تياري!

عبدالله بن مبارك رحمه الله ويلي:

د مرگ لپاره تياري وکړه او هغه څه لپاره چې له مرگ نه وروسته

دي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ٦٣ ص)

طواف يې مبارک شه!

بې شکه يو سړی به د کعبې نه طواف کوي او خراسانيانو ته به ځان
بنايي.

چا ورته وويل: دا به نو څنگه وي؟

ابن مبارك رحمه الله وويل: دا کس دا خوشوي چې خراسانيان د ده

په اړه ووايي، چې فلانکی مکه کې د طواف او سعې لپاره اوسيري،

طواف او سعې دې ورته مبارک وي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ٦٤ ص)

د بنکار شبکه!

دې زمانه کې قاريانو د حرامو او شکمنو خيزونو خوراک ډېر کړی، تر

دې چې د گېډو او عورتونو په خوندونو کې ډوب شوي دي او له

خپل علم نه يې د بنکار شبکه (جال) جوړه کړې، چې دنيا پکې

بنکار کوي. (مواعظ للامام عبدالله بن مبارك، ٦٤ ص)

د ادب اهميت!

➤ عبدالله بن مبارك رحمه الله ويلي:

موږ لږ غوندي ادب ته، له ډېر علم نه زياته اړتيا لرو.

(من مواعظ و اقوال الصالحين، ٦٩ ص)

➤ يو سړی ابن مبارک رحمه الله ته راغی، ورته يې وويل: وصيت راته وکړه! ابن مبارک رحمه الله ورته وويل: د الله لحاظ ساته او د مراقبې حال کې اوسه! هغه کس وويل: د الله مراقبت او لحاظ ساتل څه مانا؟ ابن مبارک رحمه الله ورته وويل: د الله عز وجل نه حياء کوه!.

(مو مواعظ و اقوال الصالحين، ۷۰ ص)

له بدعتي سره مه کښه!

➤ عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي: ستا ناسته دې له مسکينانو سره وي او له بدعتي سره د ناستې نه ډډه وکړه!.

(من مواعظ و اقوال الصالحين، ۶۳ ص)

➤ عبدالله بن مبارک رحمه الله ويلي: دېرش کلونه مې د ادب زده کړه وکړه او شل کلونه مې د علم زده کړه وکړه، سلفو به لومړی ادب زده کاوه او بيا به يې د علم زده کړه کوله. (موسوعة الاداب الاسلامية، ۱۵ ص)

➤ د سلفو صالحينو څخه يو کس خپل زوی ته ويلي و: زويه، چې د ادب يو باب زده کړې، دا راته له دې نه غوره ده، چې ته د علم اويا بابونه زده کړې. (موسوعة الاداب الاسلامية، ۱۴ ص)

➤ مخلص بن حسين، ابن مبارک رحمه الله ته ويلي و: موږ د ډېرو احاديثو له زده کړې نه، د ډېرو ادابو زده کړې ته ډېر محتاج يو. (موسوعة الاداب الاسلامية، ۱۴ ص)

لومړی ادب بيا علم!

ابن مبارک رحمه الله وايي: دېرش کلونو کې مې ادب زده کړ او شلو کلونو کې مې علم زده کړ، صحابه کرامو رضي الله عنهم به لومړی ادب زده کاوه او بيا به يې علم زده کاوه. (موسوعة الاداب الاسلامية، ۱۶)

پټ او ښکاره گناهونه!

څوک چې د ښکاره گناهونو له امله دوزخ ته ننوځي، د عذاب او سزا په اعتبار به له هغه چا څخه کم وي، څوک چې د رياء، سمعت او شهرت له امله دوزخ ته ننوځي. (تنبيه المفترين، ۹۵)

عالمانو کمښت!

اسلامي اداب مو په داسې وخت کې طلب کړ، چې ادب ورکوونکي شيخان او عالمان مو د لاسه ورکړي وو. (حلية الأولياء، ۱۶۹/۸)
د مال او دنيا نه دومره گټه تر لاسه کول، چې انسان پرې خپل مخ د خلکو په وړاندې د سوال نه وساتي څه باک نه لري او نه پرې انسان د زهد له مرتبې نه وځي. (الطبقات الكبرى للشعراني، ۵۲/۱)

له ناپوهۍ سره عزت نشته!

د هغه چا پر حال تعجب پکار دی، چې علم نه تر لاسه کوي او ځان لپاره د عزت تمه لري. (سير أعلام النبلاء، ۳۹۸/۸)

د زهد تعريف!

زاهد هغه څوک دی، که دنيا ورته ورسېږي، پرې خوشحاليږي نه؛ او چې د لاسه يې ورکړي پرې غمجن کېږي نه.
(مواعظ الامام عبدالله بن مبارک رحمه الله، ۵۵)

اصل تواضع!

ابن مبارک رحمه الله ويلي: اصل تواضع دا ده، چې د هغه چا په وړاندې ځان بنسټه کړې، څوک چې په دنيوي ژوند او نعمتونو کې له تانه بنسټه وي، څو دا حقيقت څرگند شي، چې ته د دنيا او شتو له امله پر هغه فضيلت نه لرې او د هغه چا نه ځان لوړ ونيسه، چې په دنيا او شتو کې ستا نه لوړ وي، څو هغه ته دا حقيقت څرگند شي، چې هغه د دنيا له امله پر تا هېڅ فضيلت او غوره والی نه لري. (مواعظ الامام عبدالله بن مبارک، ۵۶)

يادونه:

د ابن مبارک رحمه الله دا وينا هم د سرو زرو پر اوبو د ليکلو ارزښت لري. (فاروقي)

قرآن داسې ولولئ!

نعيم بن حماد رحمه الله وايي: يو سړي ابن مبارک رحمه الله ته وويل: بېگانه شپه مې ټول قرآن کریم په يو رکعت کې ولوست، عبدالله بن مبارک رحمه الله ورته وويل: زه داسې سړی پېژنم، چې ټوله شپه يې تر سهاره پورې يوازې د يو ايت (الْهُكُمُ التَّكَاثُرُ) په بيا - بيا لوستلو تېره کړه او دا طاقت يې پيدا نه کړ، چې ترې مخکې بل ايت ته تېر شي.

ابن مبارک رحمه الله خپله ځان يادوه؛ مگر هغه سړي ته يې ځان ښکاره نه کړ. (سير اعلام النبلاء، ۷/ ۶۱۴)

جهنم!

یو ځل د ابن مبارک رحمه الله په مجلس کې د جهنم یاد وشو، هغه وویل:

عجبت لشیطان أتی الناس داعياً - إلى النار وانشق أسبه من جهنم.
ژباړه: تعجب دی چې شیطان خلک اور (نار) ته بلي، دا په داسې حال کې چې د دوزخ د اور نوم له جهنم څخه اخیستل شوی دی.
(سیر أعلام النبلاء، ۶۲۳/۷)

د ادب سینگار!

یحیی بن یحیی اللیثي رحمه الله وايي: یو ځل موږ د امام مالک رحمه الله د احادیثو په علمي حلقه کې ناست وو، څوک راغی، چې عبدالله بن مبارک رحمه الله راغلی او درسي ناسته کې د کېناستو اجازه غواړې، امام مالک رحمه الله هغه کس ته وویل: اجازه ورکړئ، چې را ننوځي، ابن مبارک رحمه الله چې مجلس ته راننوت، امام مالک رحمه الله د هغه لپاره د ناستې په ځای کې وخوځېده او له ځان سره نږدې یې ورته د ناستې ځای ورکړ، له دې مخکې مې داسې څوک نه ولیدلی، چې امام مالک رحمه الله دې د احادیثو په درسي ناسته کې هغه ته خوځېدلی وي او ځای دې یې ورکړی وي، د احادیثو قاري، د احادیثو استاد امام مالک رحمه الله ته احادیث لوستل او درس جاري و.

کله به چې څه شي باندې ورتېرېده؛ نو امام مالک رحمه الله به ترې پوښتل: ابن مبارکه! ستاسې مذهب په دې کې څه شی دی؟
یا له تاسې سره په دې اړه څه علم او ځواب دی؟ ابن مبارک رحمه الله مې لیده، چې په ډېر ادب او ښایسته طریقي به یې ځواب

ورکاوه، بیا د ادب له مخې پاڅېده او له درسي حلقې نه ووت، امام مالک رحمه الله د هغه ادب خوښ کړ او د هغه د ادبي او علمي سلوک ستاينه يې وکړه، بيا امام مالک رحمه الله موږ ته وويل: دا ابن مبارک رحمه الله دی، د خراسان فقيه او عالم دی.

(سير أعلام النبلاء، ۷/ ۶۳۰)

يو ځل د سفیان بن عيينه رحمه الله په حضور کې د ابن مبارک رحمه الله نه د يوې مسئلې پوښتنه وشوه، عبدالله بن مبارک رحمه الله په ډېر ادب وويل: موږ له دې نه منع کړی شوي يو، چې د خپلو مشرانو او عالمانو په مخکې دې خبرې وکړو.

(سير أعلام النبلاء، ۷/ ۶۳۱)

د (۱۰۰۰) کسانو دوستانه!

عبدالله بن مبارک رحمه الله په علمي سفرونو کې ځانگړی مقام او تاريخ لري، يو ځل يې د (مرو) نه د (رسی) سيمې پورې يو زر کيلو متره مزل ددې لپاره وکړ، چې د امام حسن بصري رحمه الله يو اثر کره او ثابت کړي، کوم چې د هارون بن المغيرة سره و، هغه ته ورغی، هارون بن مغیره وايي: زما څنگ ته راغی او له سورلۍ نه هم ښکته نه شو، ما ورته وويل: اسماعيل بن مسلم نه مې اوریدلي او هغه له حسن څخه او د امام حسن بصري رحمه الله دا اثر يې کره ثابت او کره واوریده: لا تشتري مودة الف رجل بعداوة رجل واحد.

ژباړه: د زرو کسانو دوستانه د يو کس پر دښمنۍ مه اخله.

بيا ابن مبارک رحمه الله هارون ته وويل: يوازې همدې حديث پسې

له (مرو) نه دلته راغلی يم. (مواعظ عبدالله بن مبارک رحمه الله، ۴)

غوره گاونډيتوب!

د عبدالله بن مبارک رحمه الله د کور څنگ ته يو يهودي اوسېده، يو وخت يهودي د کور د خرڅولو اراده وکړه، دوه زره دينار يې د کور قيمت وټاکه، خلکو ورته وويل: ستا کور د دوه زره دينارو ارزښت نه لري، يو زر دينار يې مناسبه بيه ده.

يهودي وويل: (۱۰۰۰) دينار د کور بيه ده او (۱۰۰۰) دينار د ابن مبارک رحمه الله د گاونډيتوب بيه ده، ابن مبارک رحمه الله چې خبر شو، يهودي ته يې (۱۰۰۰) ديناره ورکړ او ورته يې وويل: کور مه خرڅوه، همدلته پاتې شه، دا د ابن مبارک رحمه الله حسن تعامل او غوره اخلاق و. (الشيخ عبدالکريم الصالح)

د حساب نه وېره!

قاسم بن محمد د ابن مبارک رحمه الله همزولي او ملگری وايي: د امام عبدالله بن مبارک رحمه الله به د خلکو په منځ کې ډېر عزت او درناوی کېده، له ما سره يو مهال دا فکر پيدا شو، چې دا څه لامل دی، چې د ده دومره زيات درناوی کېږي، که د عبادتونو خبره وي؛ نو دی لمونځ کوي، موږ هم لمونځ کوو، دی روژه نيسي موږ هم روژه نيسو، دی حج کوي، موږ هم حج کوو او که دی جهاد کوي، موږ هم جهاد کوو، يو ځل يوې غزا ته د سفر په لاره وو، د لارې په اوږدو کې يو دمه ځای کې ناست و، شپه وه، ناڅاپه ډيوه مړه شو او تورتم شو، څو شېبې وروسته هماغه ډيوه رڼا يا د رڼا لپاره بله کومه وسيله روښانه شوه، گورم چې د ابن مبارک رحمه الله له سترگو نه اوبښکې بهېدلي او گيره يې پر اوبښکو لمدې وه، هماغه شېبه زه پوه شوم، چې ابن مبارک رحمه الله ته ددې تياري او تورتم له امله د آخرت د

ورځې سخته تیاره ور یاده شوې د حساب وېره ورسره پیدا شوه، دې تیارې نه یې درس او عبرت واخیست او د آخرت د ورځې تیاره یې خپل مخ ته ودروله او ویې ژړل، د همدې حال په لیدو زما اندېښنه ځواب شوه او دا یقین مې کړه شو، چې ابن مبارک رحمه الله د الله عز وجل مخ کې درېدلو نه او د حساب نه د وېرې له امله پر موږ غوره کړی شوی او همدا یې د فضیلت معیار دی، که څه هم چې زموږ او د ابن مبارک رحمه الله عبادتونه او نېکې چارې سره یو ډول دي. (تاریخ بغداد)

دا د ژوندي زړه ځانگړنه ده، چې هر بدلون او حالت نه زده کړه کوي، زړه چې کله د الله عز وجل په مینه، ویره او عبادت ډک او ښایسته وي، بیا ترې داسې فکر او احساس سرچینه اخلي.

سختوت ترې زده کړه!

د ابن مبارک رحمه الله رأس المال (اصل شتمني) څلور سوه زره دیناره و، هغه ډېر هوښیار سوداگر هم و، هر کال به یې د سوداګرۍ له گټې سل زره دیناره د صدقې په ډول، د عبادت، زهد او علم پر خاوندانو لگول. (البدایة والنهاية، ۱۰/ ۲۰۲۰)

مرغلره په ډېران کې!!

حسان او سوید د ابن مبارک رحمه الله ملګري وایي: کله چې ابن مبارک رحمه الله شام ته د جهاد لپاره تل، موږ ورسره هم وو، کله یې چې د هغه ځای د خلکو عبادت کول، غزاګانو کې برخه اخیستل او هره ورځ جهادي ډلګۍ استول ولیدل، موږ ته یې مخ را واپوه او ویي ويل: **إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ**، افسوس د عمر په هغو

ورځو او شپو چې موږ د شعر په علم او زده کړه کې تېرې او سبا کړې او دلته مو د جنت دروازې خلاصې پرېښودې دي. راوي وايي، بيا ابن مبارک رحمه الله روان و، موږ هم ورسره روان وو؟ دغه مهال موږ پر يو ورتېر شو، چې په لوړ غږ يې دا بيت زمزمه کاوه.

أَذْلَنِي الْهَوَاءُ فَأَنَا الذَّلِيلُ وَلَيْسَ إِلَى الَّذِي أَهْوَى سَبِيلُ
ژباړه: خواش خوار او ذليل کړی يم زه ذليل يم او نشته نجات د هغه کس لپاره چې د خواش پیروي او د هغې لاره وي. ابن مبارک رحمه الله د لستوني نه (کاغذ) را وويسته او دا بيت يې وليکه، موږ ورته وويل: د شعر هغه بيت لیکئ، چې دا مو واورېده؟ ابن مبارک رحمه الله وويل: هغه مثل (متل) مو نه دی اورېدلی، چې وايي: رَبِّ جَوْهَرَةٍ فِي مَرْبَلَةٍ.

ژباړه: ډېر ځلې مرغلره په ډېران کې موندل کېږي.

(مواعظ الامام عبدالله بن مبارک رحمه الله، ۵۷)

د ابن مبارک رحمه الله د شعر له گلبنې نه!

عبدالله بن مبارک رحمه الله فضيل بن عياض رحمه الله ته يو ليک استولی و، چې د ليک په مضمون کې يې فضيل رحمه الله ته تيزي ورکوله او جهاد ته يې هڅولی و دا ليک يې (۱۷۷ هـ) کې هغه ته ستولی و او دا بيتونه پکې و.

يَا عَابِدَ الْحَرَمَيْنِ لَوْ أَبْصَرْتَنَا لَعَلِمْتَ أَنَّكَ فِي الْعِبَادَةِ تَلْعَبُ

ژباړه: ای په حرمینو کې عبادت کوونکیه! که ته موږ وگورې؛ نو پوه به شي چې ته په عبادت کې لوبې کوې.

مَنْ كَانَ يَخْضِبُ جِيدَهُ بِدُمُوعِهِ فَنُحُورُنَا بِدِمَائِنَا تَتَخَضَّبُ

ژباړه: که څوک وي، چې خپل انگي پر اوبښکو لمدوي، نو زموږ گريوانونه زموږ پر وينو لمديري.

أَوْ كَانَ يُتْعَبُ خَيْلُهُ فِي بَاطِلٍ فَخِيُولُنَا يَوْمَ الصَّبِيحَةِ تَتْعَبُ

ژباړه: يا دې دا سړی چې سترې کوي خپل آس په باطل او بې گټې چارو کې، نو زموږ آسونه د سهار په وخت (بريد) کې سترې کېږي

رِيحُ الْعَبِيرِ لَكُمْ وَنَحْنُ عَابِرُونَ رَهْجُ السَّنَابِكِ وَالْغُبَارُ الْأَطْيَبُ

ژباړه: د مشکو خوشبويي دې ستاسو وي؛ او زموږ لپاره ډېره بڼايسته خوشبويي د آسونو د پښو گرد و غبار دی.

وَلَقَدْ أَتَانَا مِنْ مَقَالِ نَبِينَا قَوْلٌ صَحِيحٌ صَادِقٌ لَا يُكَذَّبُ

ژباړه: او په تحقيق سره راغلی دی موږ ته د نبي قول، چې ريښتینی او صحيح قول دی او نبي صلی الله عليه وسلم دروغ نه وايي.

لَا يَسْتَوِي وَغُبَارُ خَيْلِ اللَّهِ فِي أَنْفِ امْرِئٍ وَدُخَانُ نَارٍ تَلْهَبُ

ژباړه: د الله تعالی په لاره کې د آسونو د پښو گرد او د اور لوگی چې بليږي، دواړه د یو سړي په پوزه کې نه جمع کېږي.

هَذَا كِتَابُ اللَّهِ يَنْطِقُ بَيْنَنَا لَيْسَ الشَّهِيدُ بِبَيِّتٍ لَا يُكْذَبُ

ژباړه: دا د الله تعالی کتاب دی، چې زموږ په منځ کې غږیږي، شهيد (عبث مړ نه دی) او د الله تعالی کتاب دروغ نه وايي.

(سير أعلام النبلاء، ۸ / ۴۱۲)

(پای)

سبحانك اللهم وبحمدك أشهد أن لا إله إلا الله أنت أستغفرك وأتوب إليك

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English